

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Sprawozdanie z Wystawy Związku Miast Polskich i Pierwszego Zjazdu
Gospodarczego delegatów miast

Źródło:

Samorząd Miejski Tom 5 1925 zeszyt 5, strony 481-487

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39« H.
Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

SPRAWOZDANIE

z Wystawy Związku Miast Polskich i Pierwszego Zjazdu Gospodarczego delegatów miast.

Inicjatywa biura Związku Miast Polskich i odnośne, mozolne i długie, bo już od grudnia ub. r. ciągnące się przygotowania biura Z. M. P., w celu zorganizowania po raz pierwszy Wystawy Związku Miast Polskich oraz Pierwszego Zjazdu Gospodarczego delegatów miast, nie tylko nie zawiodły pokładanych nadziei, ale ich realizacja konkretnie i nader wyraziście uwiódcoznała powagę, celowość i konieczność kontynuacji osiągniętych rezultatów.

Na V-ym z kolei, a pierwszym międzynarodowym Targu poznańskim, trwającym od 3 do 10 maja b. r., odbyła się tedy po raz pierwszy Wystawa Związku Miast Polskich. Znalazła pomieszczenie w jednym z najładniejszych i najkorzystniejszych, bo u czoła Targów położonych, pawilonów targowych, mianowicie w pawilonie Polskiego Banku Handlowego, wzniesionym jeszcze przed drugimi Targami w r. 1922, a znajdującym się na placu górnośląskim.

W Wystawie miast wzięły udział 32 miasta związkowe, reprezentując wszelkie typy miast, a mianowicie: wielkie, średnie i małe, i przedstawiając plastycznie, w formie statystyki, wykresów i modeli, stan, potrzeby i zadania miast naszych. W wyżej wymienionej liczbie miast wystawiających, przeszło połowę — gdyż 17 — stanowiły miasta z ludnością ponad 25.000. Z miast wielkich najokazalej, w sposób najbardziej interesujący i celowy wystąpiły Poznań, Kraków i Bydgoszcz. Cały szereg tablic statystycznych i wykresów, cały szereg doskonałych fotografii, cały szereg precyzyjnie opracowanych planów, cały szereg dokumentów historycznych, wreszcie kilka dobrze wykonanych odlewów,—oto obrazy, które dały naogół należyte pojęcie o przeszłości, o rozwoju obecnym i o zamierzeniach na przysz-

łość pod względem gospodarczym oraz społeczno - kulturalnym tych miast polskich. Kolejno najokazalej wystąpiły: Łódź i Lwów. Zwłaszcza nasz polski Manchester, wielki ośrodek życia przemysłowego, Łódź, w nader bogatym materiale statystycznym ujawnił żywe tętno działalności municypalnej. Interesująco i w dość szerokich granicach zademonstrował Lwów stan swój i działalność. Na specjalne wyróżnienie i ze specjalnych względów zasługuje udział w wystawie Łucka. Z miast wystawiających on jeden bowiem reprezentował wschodnie miasta kresowe; w szeregu wykresów i fotografii przedstawił przeszłość, stan obecny i zamierzenia na przyszłość swej w trudnych warunkach rozwijającej się i postępującej naprzód gospodarki. Z eksponatów miast mniejszych i występujących na Wystawie w szczupłej tylko skali, zwracały uwagę planowością wysiłków miasta poznańskie i pomorskie.

Wystawę zaszczylicili swą obecnością przedstawiciele Rządu: p. minister Spraw Wewnętrznych — Ratajski, pan minister Handlu i Przemysłu — Kiedroń, pan minister Kolei — Tysza, oraz panowie przedstawiciele ministerstw Robót Publicznych i Spraw Zagranicznych.

Miarą reakcji opinii publicznej na inicjatywę Związku Miast Polskich było poważne, żywe i szczegółowe interesowanie się Wystawą przedstawicieli prasy nie tylko krajowej, lecz również, specjalnie przybyłej, prasy zagranicznej. Tę ostatnią reprezentowali: red. „L'exportateur Français”, najpoważniejszego pisma we Francji, p. Hamel; red. „Temps'a”, p. Aubin; red. „L'exportateur Belge”, p. Smolders; red. „Les Echos”, b. deputowany, p. Gruet; przedstawiciel prasy szwedzkiej, red. Otto Rob. Landelius; wreszcie przedstawiciele prasy niemieckiej, wybitnej a mało nam przychylniej, więc redakcyj: „Vossische Zeitung”, „Frankfurter Zeitung”, „Berliner Tageblatt” i „Danziger Neueste Nachrichten”. Red. „L'exportateur Français”, p. Hamel, szczególnie żywo interesował się Wystawą Związku Miast Polskich; odbył konferencję z reprezentującym na Wystawie Związek Miast Polskich dyr. Grotowskim, wypytując go o szczegóły, dotyczące zapotrzebowania naszych urządzeń miejskich. Również specjalnie zainteresował się Wystawą Z. M. P. przedstawiciel prasy szwedzkiej, p. Landelius, który był jednocześnie reprezentantem Targów skandynawsko-bałtyckich, jakie odbędą się w Sztokholmie w dn. 14—21 czerwca b. r.

P. Landelius po porozumieniu się z Dyрекcją Targów zwrócił się do prezydentów Poznania, Krakowa, Lwowa, Bydgoszczy i Katowic z prośbą, aby eksponaty tych miast mogły być umieszczone na wystawie sztokholmskiej. Decyzja panów prezydentów, prawdopodobnie pozytywna, jeszcze nie zapadła. Według deklaracji p. Landeliusa dla miast polskich zostałby zarezerwowany oddzielny pawilon (lokal Akademii sztuk pięknych w centrum

Sztokholmu, w pobliżu zamku królewskiego, parlamentu i t. d.); miasta szwedzkie, pobudzone inicjatywą Związku Miast Polskich, zostałyby sprowokowane do zorganizowania analogicznej wystawy.

Targi skandynawsko-bałtyckie (Skandinavisk-Baltiska Massan), są targami międzynarodowymi; dopuszczone są na nie produkty i wyroby Szwecji, Norwegji, Danji, Polski, Finlandji, Rosji, Estonji, Łotwy i Litwy. Jako miejsce targów wybrana została stolica Szwecji, Sztokholm, ponieważ stanowi on centrum zakupu dla całej północy, t. j. dla państw zarówno Skandynawskich jak i Bałtyckich w celu wzajemnej dogodności eksportowej nie tylko do państw biorących udział w Targach, lecz i dalej zagranicę. P. red. i przedstawiciel „Skandinavisk-Baltiska Massan”, Landelius, jest przekonany, że udział Wystawy miast polskich na targach Skand.-Balt. w wysokiej mierze przyczyni się do pożądanego, kulturalnego obcowania Polski ze Szwecją (podobnie jak udział polskiego przemysłu nawiąże stosunki handlowe między oboma krajami) i powinien doprowadzić do utworzenia Towarzystwa Polsko-Szwedzkiego, którego zadaniem będzie utrwalanie tego obcowania. Adres pocztowy Targów Skandyn.-Balt. jest następujący: Kungsbrolan 1 — Stockholm, Szwecja; adr. telegr. — Skandbaltic. Prowizoryczne (maksymalne) wyliczenie wszelkich kosztów udziału miast w projektowanej Wystawie miast polskich na powyższych Targach jest następujące: dla Poznania — 1070 koron, dla Krakowa — 1285, dla Łodzi — 925, dla Lwowa — 980, dla Bydgoszczy — 641, dla Katowic — 625 (wliczając w te cyfry kosztą opłaty miejsca wystawowego à 5 kor. za m. kw. — 100 m. kw. dla eksponatów Poznania, 125 m. kw. Krakowa, 75 m. kw. Łodzi, 33 m. kw. Lwowa, 33 m. kw. Bydgoszczy i 25 m. kw. Katowic; koszt podróży przedstawiciela miasta do Sztokholmu tam i z powrotem II klasy — 250 kor.; koszt siedmiodniowego utrzymania w Sztokholmie — 210 kor., t. j. à 30 kor. dziennie). Wartość korony szwedzkiej — 1.38 zł. Zaznacza się, że sobota 13 czerwca przewidziana jest przez dyrekcję Targów jako ostateczny termin montażu eksponatów.

Publiczność z uwagą i żywym zainteresowaniem oglądała eksponaty. Dzienna frekwencja Wystawy Z. M. P. wynosiła przeciętnie 10 tys. osób. Kasa Targów sprzedawała dziennie 20 tys. biletów, zaś w pierwszych trzech dniach po 30 tys. biletów dziennie, nie licząc około 20 tys. bezpłatnych biletów honorowych.

W dniu otwarcia wystawy wydany został, opracowany przez biuro Zw. M. P. „Katalog Wystawy Związku Miast Polskich na Międzynarodowym Targu w Poznaniu 1925”. Pokażne dzieło (str. 315 i LXII i 2 nl.) daje treści znacznie więcej niż obiecuje skromny tytuł. Albowiem „Katalog” nie jest bynajmniej jedynie doraźnym przewodnikiem, lub aktualną

pamiętką Wystawy. Pierwsze trzy, obszerne części katalogu stanowiły: historję rozwoju miast polskich; dzieje najdawniejsze oraz współczesny stan higieny miast polskich; wreszcie—część najobszerniejsza — zbiór monografij miast wystawiających. Na końcu znajduje się spis eksponatów Wystawy. Ramy niniejszego sprawozdania nie pozwalają na obszerniejsze zrecenzowanie „Katalogu”. W konkluzji ściśle określimy jego rolę, definjując, iż przy dzisiejszem, dotkliwem ubóstwie naszej literatury urbanistycznej stanowi duży krok naprzód i niewątpliwie pobudzi do dalszych, systematycznych opracowań. Wydawnictwo, które omawiamy, obficie jest zilustrowane i przyobleczone w estetyczną szatę zewnętrzną (papier kredowy, wyraźny druk, oryginalny barwny rysunek okładki). „Katalog”, jako przegląd gospodarczych i społeczno-kulturalnych wysiłków miast naszych, stanowiąc też poważny materiał do poznania historii miast, winien, oczywiście, znaleźć się w bibliotece zarządu każdego miasta. „Katalog” wydany został nakładem Miejskiego Urzędu Targów w Poznaniu, albowiem fundusze Z. M. P. nie pozwoliły na nakład własny. Cena katalogu wyznaczona została na 5 zł. Urząd Targów w Poznaniu otrzymał od biura Z. M. P. dyrektywę wysyłania zarządom miast z ludnością ponad 25.000 — 3 egzempl. „Katalogu”, zaś z ludnością poniżej 25.000 — 2 egzempl.; należną kwotę należy bezzwłocznie wysłać bezpośrednio do Urzędu Targów, jak również tam należy zwracać się z wszelką korespondencją, dotyczącą wysyłki „Katalogu”. — Na życzenie Ministerstw: Przemysłu i Handlu oraz Spraw Zagranicznych, „Katalog” wysłany zostanie wszystkim Konsułatom polskim zagranicą.

Zamówienia miast, dokonywane na Wystawie, dotyczyły przeważnie działu pożarnictwa; zakupywane też były lokomobile oraz wiele innych przedmiotów, koniecznych przy prowadzeniu racjonalnej gospodarki miejskiej. Zamówienia te, niestety, poszły w znakomitej części do firm niemieckich; wiele firm krajowych, mogących skutecznie konkurować z zagranicą, nie przybyło na Targ.

Wystawa Związku Miast Polskich osiągnęła swój cel. Należy zaznaczyć, że była jakoby trybem, doskonale zazębiającym się z ogólnem kołem rozpędowem Targów Międzynarodowych w Poznaniu. Bo jeżeli ogólnem zadaniem Targów Poznańskich było rzucenie podstaw pod polski handel tranzytowy oraz zaznajomienie kupiectwa polskiego z przemysłem krajowym, to również naczelnem zadaniem Wystawy była chęć bezpośredniego zetknięcia miast polskich, pragnących i mogących dziś inwestować, z szerokiem polem właściwej wytwórczości, krajowej i zagranicznej. A równocześnie, zestawiając dorobki działalności municypalnej poszczególnych

miast, wywołała między nimi zawsze pożądaną, szlachetną rywalizację postępu i udoskonaleń. Ponadto zaś, o ile chodzi o sferę promieniowania na ogół, stworzyła, co trzeba podkreślić z całym naciskiem, bardziej szeroki grunt do zainteresowania zagadnieniami municypalnemi w Polsce. Te zagadnienia nie są przecież u nas—przeceniane. A z powodu i w związku z Wystawą dużo się obecnie, narazie tylko—mówi, o sprawach miast polskich, jest jednakże uzasadniona nadzieja, że słowa, jak ziarna, pójdą w głąb umysłów społeczeństwa i w rezultacie realne i stałe, brzemienne poczuciem odpowiedzialności interesowanie się sprawami miejskimi nie ograniczy się na kręgu fachowców, lecz dojrzewając, rozszerzy się na ogół świadomych i czynnie miłujących Rzeczpospolitą obywateli.

Z okazji Wystawy w dn. 6 i 7 maja r. b. odbył się w Poznaniu pierwszy zjazd gospodarczy Związku Miast Polskich. Otwarcie zjazdu nastąpiło dn. 6 maja o g. 10 rano w auli Uniwersytetu przez członka Zarządu Zw. M. P., p. Adama Mrozowskiego, prez. Ostrowca. Zebranych powitał w imieniu Poznania wiceprezydent, dr. Kiedacz.

W pierwszym dniu zjazdu, w środę 6 maja, mówił p. inż. Wielichowski z Warszawy na temat racjonalnego użytkowania śmieci domowych, kwestii bruków ulic podmiejskich i dróg podmiejskich oraz na temat urządzenia kąpielisk i pralni ludowych. Referent poparł interesujący wykład licznymi przezroczami. Następnie p. inż. Tillinger z Ministerstwa Robót Publicznych referował o ekonomicznem znaczeniu projektowanych w Polsce dróg wodnych. Trzeci wreszcie referat wygłosił przedstawiciel głównego zarządu straży pożarnych, p. Pągowski z Warszawy, na temat: „Zagadnienie pożarnictwa w miastach”. W związku z tym referatem odbył się przed Uniwersytetem pokaz poznańskiej straży pożarnej pod osobistym kierownictwem naczelnika, p. Jana Kiedacza. Po południu uczestnicy zjazdu zwiedzali targ i rozmaite urządzenia miejskie (wodociągi, kanalizacje, elektrownie, gazownie i rzeźnie). Wieczorem członkowie delegacji zjazdu wzięli udział w raucie, wydanym przez miasto w salach Ratusza.

W drugim dniu zjazdu p. inż. Piotrowski wygłosił referat o stanie kanalizacji i wodociągów w Polsce. Zarówno piewszorzędnego znaczenia dla naszej gospodarki miejskiej temat, jak i szczegółowe, ciekawe ujęcie, sprawiły, że ten referat cieszył się szczególnem zainteresowaniem słuchaczy. P. inż. Piotrowski na zasadzie wyników przeprowadzonej przez siebie ankiety wśród wszystkich miast polskich, posiadających wspomiane urządzenia, mógł podzielić się ze słuchaczami całym szeregiem cennych informacji dotyczących technicznej i finansowej strony realizacji tych niezmiernie ważnych urządzeń użyteczności publicznej. Następnie p. dr. Żurkowski z Warszawy mówił o znaczeniu sanitarnego badania wody, wskazując

na konieczność stałej kontroli wody przez samorządy miejskie sposobem bakterjologicznym, chemicznym i fizycznym. Wreszcie przedstawiciel Polskiego Związku właścicieli szkółek handlowych p. Antoni Zaleski wygłosił referat p. t. „Planowe zadrzewianie miast i współudział zakładów ogrodniczych i szkółkarskich”. W wysoce zajmującym wykładzie prelegent kolejno omawiał: cel sadzenia drzew w miastach, drzewa na placach i ulicach miasta, znaczenie alei spacerowych, planową akcję zarządów miast, współpracę ogrodniczych zakładów szkółkarskich, gatunki i odmiany odpowiednich drzew, produkcje drzewek dla miast. W godzinach popołudniowych drugiego dnia zjazdu i nazajutrz podejmowali uczestnicy zjazdu wycieczki do miast wielkopolskich; na wycieczkach delegaci miast interesowali się głównie kanalizacją i plantacjami.

Zjazd upamiętniła wspólna fotografia przed frontem gmachu uniwersyteckiego.

Zjazd gospodarczy Z. M. P. zgromadził 120 delegatów miast. Wykłady ściągały przeciętną liczbę 70 słuchaczy. Cyfry powyższe są stosunkowo niskie. Sądząc ze stosownej korespondencji, którą przeprowadziło Biuro Z. M. P., Zjazd Gospodarczy Z. M. P. powinien był ściągnąć potrójnie większą ilość uczestników. Że się tak nie stało, jest to rezultatem pewnego zbiegu terminów: w dn. 26 i 27 kwietnia b. r. odbył się w Warszawie VIII zjazd delegatów miast i nie wszyscy panowie delegaci mogli w krótkim czasie po raz drugi opuścić pozostające pod ich opieką miasta. Na ów zbieg terminów, mogący niekorzystnie odbić się na frekwencji zjazdu gospodarczego, zwracało w swoim czasie uwagę biuro Z. M. P. Jednocześnie ze Zjazdem Gospodarczym Związku Miast Polskich odbył się w Poznaniu w czasie trwania Targu Międzynarodowego szereg innych zjazdów gospodarczych: Zjazd Związku izb handlowych Pomorza, Wielkopolski, Śląska, Małopolski wschodniej i zachodniej; Zjazd szefów wydziałów maszyn syndykatów i stowarzyszeń rolniczych; zjazd zegarmistrzów i jubilerów.

Zamierzeniem biura Zw. M. P. jest zorganizowanie w przyszłym roku Powszechnej Wystawy Rozbudowy Miast.

Wystawa objęłaby plany regulacyjne, plany rozbudowy miast, modele domów — typów domów, plany urządzenia nowych dzielnic, plany plantacji miejskich, zdjęcia i statystyka już wykonanych zamierzeń rozbudowy, zdjęcia zamierzonych robót i t. d. Wystawa obejmie — spodziewać się należy — wszystkie miasta i będzie ogólnomiastowym przeglądem w ich obecnie najważniejszej działalności.

W związku z ustawą o „rozbudowie miast”, uchwaloną przez Sejm w dn. 29/IV—25 r., przed sprawą rozbudowy miast otwierają się nowe,

szerokie widnokreśli; wkracza ona na tory konkretnej i energicznej pracy i zarówno dla samorządów miast, jak i dla organów rządu staje się wspólnym terenem, ogniskującym działalność najpilniejszą, najważniejszą i najbardziej ożywioną. Wydatna praca nie będzie długo oczekiwać na zbawcze rezultaty. W zamierzonej Powszechnej Wystawie Rozbudowy Miast nie może zabraknąć wysiłków żadnego miasta, ani miasteczka polskiego. Wystawa ta musi być wystawą ogólnopolską.

Zawiadamiamy też, że biorąc asumpt z sukcesu Wystawy Związku Miast Polskich na Międzynarodowym Targu w Poznaniu, dykcja V Międzynarodowych Targów Wschodnich we Lwowie, mających odbyć się w czasie od 5 do 15 września b. r., organizuje podczas Targów Wystawę urządzeń miejskich większych miast w Polsce, a mianowicie Warszawy, Łodzi, Lwowa, Poznania, Krakowa, Bydgoszczy i Łucka. Ponieważ tegoroczne Targi Wschodnie we Lwowie odegrają poważną rolę międzynarodową, albowiem odbędą się podczas ich trwania następujące zjazdy zagraniczne: angielski, belgijski, czeski, szwedzki, włoski, rumuński, bułgarski, jugosłowiański i turecki, przyczem zapewniony jest również udział reprezentantów ze sfer parlamentarnych, dziennikarskich i kupieckich; zaś z drugiej strony, na przykładzie tegorocznych Targów Poznańskich stwierdzonem zostało, że idea rozwoju samorządu miejskiego, tak silnie związana z propagandą przemysłu i handlu polskiego, może z udziału w Międzynarodowych Targach w kraju osiągnąć tylko duże korzyści, przeto Biuro Związku Miast odnośną inicjatywę V-ch Międzynarodowych Targów Wschodnich we Lwowie usilnie popiera. Wymienione miasta proszone są o rychłe zakomunikowanie Magistratowi Lwowa decyzji swej co do udziału w projektowanej Wystawie urządzeń miejskich, poczem będą im bezwzględnie zakomunikowane warunki udziału oraz rodzaj pomieszczenia na wystawie.
